

Toelichting bij het proces-verbaal van de zitting van een stembureau

De nummers voor de tekst verwijzen naar de paragraafnummers in het proces-verbaal.

Waarom een proces-verbaal?

Met dit proces-verbaal brengen de voorzitter en de leden van het stembureau verslag en verantwoording uit over:

- het verloop van de stemming;
- de stemopneming;
- de wijze waarop de werkzaamheden uit de Kieswet/Kiesbesluit zijn uitgevoerd.

Het is belangrijk dat elk proces-verbaal een waarheidsgetrouw verslag is van de stemming en de stemopneming.

Als zich zaken voordoen die van invloed (kunnen) zijn op het resultaat van de stemming, meldt u dat in het proces-verbaal bij 9. (Zie toelichting bij 9.)

Ook als kiezers bezwaar maken, meldt u dat in het proces-verbaal bij 8. (Zie toelichting bij 8.)

De verkiezingsuitslag wordt vastgesteld op basis van de processen-verbaal.

Het proces-verbaal als bewijsstuk

De processen-verbaal van alle stembureaus worden doorgestuurd aan het gekozen orgaan: de gemeenteraad. De commissie voor het onderzoek naar de geloofsbrieven gebruikt de processen-verbaal om na te gaan of de verkiezing correct is verlopen. Deze commissie neemt eventueel het besluit over hertelling of herstemming. Ook kan de burgemeester op basis van het proces-verbaal besluiten om de documenten die zijn gebruikt bij de stemming over te dragen aan de officier van justitie voor strafrechtelijk onderzoek.

TIP
Vink elk punt in de Checklist af!

2 Aanwezigheid stembureauleden

Het stembureau bestaat uit minimaal de voorzitter en twee leden en uit maximaal zeven leden (met inbegrip van de voorzitter). Wanneer de voorzitter afwezig is, treedt het eerste lid als voorzitter op. Indien ook deze afwezig is, treedt het tweede lid als voorzitter op. Als het stembureau tijdelijk uit minder dan drie leden bestaat en er geen plaatsvervangende leden aanwezig zijn, wijst de voorzitter één van de aanwezige kiezers aan als plaatsvervangend lid.

Niet alle leden zijn altijd onafgebroken aanwezig

U vermeldt hier welke stembureauleden op welke tijdstippen aanwezig zijn. De gegevens over de aanwezigheid van stembureauleden zijn relevant als (achteraf) blijkt dat zich een incident heeft voorgedaan: op deze manier is duidelijk wat de samenstelling is geweest van het stembureau op dat moment. Als een stembureaulid slechts kort afwezig is, bijvoorbeeld om het toilet te bezoeken of om kort te pauzeren (roken) vermeldt u dit niet. De stembureauleden moeten hier een paraaf zetten.

3, 4, 5 Aantallen kiezers en stembiljetten

Vóóordat u de stembus opent noteert u:

Paragraaf 3 Aantal niet toegelaten kiezers

Paragraaf 4 Aantal kiezers dat zich heeft aangemeld en is toegelaten

Paragraaf 5 Aantal gebruikte stembiljetten

Lees de uitleg op de volgende bladzijde.

Schorsing

Let op! Als de zitting van het stembureau tijdelijk is geschorst, dan vat u de gegevens van de zittingen van het stembureau samen. U vermeldt dus niet de aantallen per zitting, maar u telt deze aantallen bij elkaar op.

3 Aantal *niet* toegelaten kiezers

Hoewel het aantal niet toegelaten kiezers geen invloed heeft op de telling, noteert u gedurende de dag toch in het proces-verbaal welke kiezers zich wel bij het stembureau hebben gemeld, maar die niet zijn toegelaten tot de stemming. Hiervoor maakt u gebruik van de turflijst. Deze gebruikt u als volgt:

Turflijst

###	###		

Totaal =

11

In het voorbeeld hebben zich gedurende de dag 11 kiezers gemeld die voorkwamen in het uittreksel ongeldige stempassen, van wie de stempas niet echt was, of waarvan de gegevens op de stempas niet klopten met het identiteitsdocument.

Er zijn twee categorieën niet toegelaten kiezers.

- 3.1 U vermeldt bij paragraaf 3.1:
- Het aantal kiezers waarvan de stempas in het uittreksel van ongeldige stempassen is opgenomen.
 - Het aantal kiezers dat over een niet-echte stempas beschikt.
 - Het aantal kiezers van wie de gegevens op de stempas niet overeenstemmen met de gegevens op het getoonde identiteitsbewijs.

Van deze kiezers neemt u de stempas in. Zij kunnen hun stem dus niet meer uitbrengen (ook niet elders of op een later tijdstip).

- 3.2 U vermeldt bij paragraaf 3.2:
- Het aantal kiezers dat geen stempas heeft.
 - Het aantal kiezers dat geen geldig identiteitsbewijs heeft.

Deze kiezers stuurt u gewoon weg. *Van kiezers die hun identiteitsbewijs zijn vergeten, neemt u de stempas niet in. De kiezer kan terugkomen met een geldig identiteitsbewijs en de stempas om alsnog te stemmen.*

De gemeente wil de mogelijkheid hebben om onderzoek te doen waarom de stempassen ingenomen zijn. Daarom verpakt u aan het eind van de dag de ongeldige (ingenomen en onbruikbaar gemaakte) stempassen apart. De ingenomen stempassen kunnen later bijvoorbeeld aan de officier van justitie worden overgedragen voor onderzoek naar fraude.

4 Aantal kiezers dat zich heeft aangemeld en is toegelaten

U vermeldt bij paragraaf 4:

- 4.1 Het aantal kiezers met een stempas.
4.2 Het aantal groene en onderhandse volmachtbewijzen dat u heeft ontvangen.
4.3 Het totaal aantal kiezers dat aan de stemming heeft deelgenomen. Hiervoor telt u de aantallen van 4.1 tot en 4.2 bij elkaar op.

5 Aantal gebruikte stembiljetten

U telt aan het begin van de dag het aantal stembiljetten dat in het stemlokaal aanwezig is en vult dit in bij beginvoorraad (5.1). Na sluiting van de stemming telt u de eindvoorraad (5.2). U weet vervolgens hoeveel stembiljetten u hebt uitgereikt (5.3). Dit aantal hoeft niet gelijk te zijn aan het aantal stembiljetten dat u in de stembus aantreft of het aantal kiezers dat aan de stemming heeft deelgenomen. Om vast te stellen of de tellingen kloppen en hoeveel stembiljetten u in de stembus moet aantreffen, houdt u gedurende de hele dag bij hoeveel stembiljetten aan u zijn teruggegeven (en door u onbruikbaar gemaakt).

- Als een kiezer zich heeft vergist, vult u dat in bij paragraaf 5.4.
- Als een kiezer het stembiljet (blanco of ingevuld) niet in de stembus wil steken en aan u teruggeeft, vult u dat in bij paragraaf 5.5.
- Als de kiezer het stembiljet (blanco of ingevuld) niet in de stembus wil steken en meeneemt uit het stemlokaal, vult u dat in bij paragraaf 5.6.

Let op

Alle teruggegeven stembiljetten maakt u onbruikbaar. Ook blanco teruggegeven stembiljetten maakt u onbruikbaar. Dit is noodzakelijk om de tellingen kloppend te maken. Op die manier kunt u de berekening van het aantal kiezers dat heeft deelgenomen én het aantal stembiljetten dat is gebruikt kloppend maken. Zie controle onder 7.

Na het openen van de stembus

5.8 Aantal stembiljetten in de stembus

Na het openen van de stembus, telt u het aantal stembiljetten dat in de stembus zit. Dit aantal vult u bij paragraaf 5.8 in.

U controleert dit aantal door 5.7 van 5.3 af te trekken. De uitkomst van deze aftreksom moet gelijk zijn aan het aantal stembiljetten dat u in de stembus heeft aangetroffen. Komt de uitkomst niet overeen met het aantal stembiljetten, dan moet u de tellingen controleren of de stembiljetten opnieuw tellen.

6 Aantal uitgebrachte stemmen

U telt het aantal stemmen dat is uitgebracht op iedere kandidaat en het aantal stemmen dat is uitgebracht op iedere lijst.

Aantallen stemmen per kandidaat

U vult op de bijgevoegde turflijsten per lijst in hoeveel stemmen op de kandidaten zijn uitgebracht. Per lijst telt u het aantal stemmen op van alle kandidaten van die lijst. Turven is niet verplicht; u kunt ook direct het totaal aantal invullen in de laatste kolom.

Controle

De optelling, van elke lijst, moet gelijk zijn aan het aantal stemmen (stembiljetten) dat op die lijst is uitgebracht.

Aantallen stemmen per lijst

U vult op de verzamelstaat in hoeveel stemmen op elk van de lijsten is uitgebracht. U kunt daarbij gebruik maken van de turflijsten.

U vermeldt in het proces-verbaal bij paragraaf 6:

- 6.1 Het aantal ongeldige stemmen dat u in de stembus heeft aangetroffen.
- 6.2 Het aantal blanco stemmen dat u in de stembus heeft aangetroffen.
- 6.3 Het totaal aantal op de kandidaten uitgebrachte stemmen (alle lijsten opgeteld).

Bij 6.4 vermeldt u het totaal aantal uitgebrachte stemmen. Hiervoor telt u 6.1 tot en met 6.3 bij elkaar op. De uitkomst moet gelijk zijn aan het aantal stembiljetten dat u in de stembus heeft aangetroffen (zie 5.8).

7 Controle

Het aantal stembiljetten in de stembus (5.8) en het totaal aantal uitgebrachte stemmen (6.4) moet overeenstemmen: stap 1. Dit aantal stemt meestal overeen met het aantal kiezers dat aan de stemming heeft deelgenomen (vermeld onder 4.3). Echter als er kiezers zijn geweest die zich wel hebben aangemeld als kiezer (waarvan de stempas dus door u is ingenomen) maar die het stembiljet aan u teruggegeven hebben (of meegenomen) en geen nieuw hebben ontvangen (aantallen onder 5.5. en 5.6), wijkt het aantal stembiljetten in de stembus af van het aantal kiezers dat heeft deelgenomen. Door dit aantal af te trekken van het aantal kiezers dat heeft deelgenomen, stelt u vast of het aantal stembiljetten dat u in de stembus aantreft, klopt.

U controleert de uitkomsten met behulp van de controlehulp bij paragraaf 7 in het proces-verbaal.

Als de uitkomsten niet overeenstemmen, dan kan er bij het vaststellen van het aantal kiezers dat heeft deelgenomen een fout zijn gemaakt. Het kan ook zo zijn dat er bij het vaststellen van het aantal gebruikte stembiljetten of het aantal uitgebrachte stemmen een fout is gemaakt. Stel de aantallen opnieuw vast en voer de controle uit.

8 **Bezwaren van kiezers**

Kiezers kunnen gedurende de stemming en de telling mondeling bezwaar maken. Een kiezer kan bijvoorbeeld bezwaar maken tegen de bereikbaarheid van het stemlokaal. Kiezers kunnen ook bezwaar maken tegen de telling van het stembureau. Deze en andere bezwaren van kiezers vermeldt u bij paragraaf 8.

Als u opmerkingen heeft naar aanleiding van de bezwaren, dan vermeldt u deze opmerkingen bij paragraaf 8. U kunt bijvoorbeeld opmerken dat u de kiezer, die bezwaar heeft gemaakt tegen de bereikbaarheid van het stemlokaal, hebt doorverwezen naar de gemeente. Als een kiezer bezwaar heeft gemaakt tegen de telling, kunt u aangeven of u naar aanleiding van dit bezwaar een hertelling heeft uitgevoerd. Het is niet nodig om in alle gevallen waarin een kiezer een bezwaar maakt daarover opmerkingen te maken. Als een kiezer bijvoorbeeld even moet wachten en zijn ongeduld kenbaar maakt, vermeldt u dat niet in het proces-verbaal.

9 **Onregelmatigheden**

Als er iets gebeurt dat van invloed kan zijn op het resultaat van de stemming, dan vermeldt u dat bij paragraaf 9. U kunt denken aan situaties waarin kiezers hun stem niet kunnen uitbrengen, bijvoorbeeld als de stembiljetten op zijn en u kiezers weg moet sturen.

Ook als na controle en hertelling de aantallen die in het proces-verbaal moeten worden vermeld niet kloppen (zie controle bij paragraaf 7), dan vermeldt u dit bij 9.

10 **Mobiel stembureau**

Bij mobiele stembureaus, is er altijd sprake van afwijkende openingstijden. De zitting wordt gesloten op het moment dat u van een locatie (plaats) vertrekt. Bij aankomst op de volgende locatie wordt de zitting weer geopend. Bij paragraaf 10 vermeldt u van elke locatie de openingstijd en sluitingstijd.

11 **Openingstijden**

Openingstijden

De standaard openingstijden van het stemlokaal zijn in het proces-verbaal vermeld (7:30 uur tot 21:00 uur).

Afwijkende openingstijden

Als het stembureau later opent, bijvoorbeeld omdat u te laat was, vermeldt u dit in het proces-verbaal bij paragraaf 11.

Ook als de zitting tijdelijk is geschorst, vermeldt u dit hier en vult de afwijkende tijden in.

Stemlokalen kunnen vooraf vastgestelde afwijkende openingstijden hebben. Dit hangt meestal samen met de plaats waar gestemd wordt. U begint bijvoorbeeld later (eerder kan ook) dan 7:30 uur of sluit eerder dan 21:00 uur. U vermeldt altijd de werkelijke openingstijd en sluitingstijd in het proces-verbaal.

12 **Ondertekening**

Stembureauleden die bij de telling van de stemmen aanwezig zijn, moeten het proces-verbaal ondertekenen.

Mensen die helpen bij het tellen ondertekenen het proces-verbaal niet.

Door uw ondertekening bevestigt u dat de gegevens zoals die door de voorzitter en de leden van het stembureau in het proces-verbaal zijn ingevuld correct zijn. U kunt achteraf door burgemeester en wethouders hierover worden bevraagd. Zij hebben u benoemd. Ook kan het zijn dat de gemeentelijke ombudsman naar aanleiding van een klacht van een kiezer contact met u opneemt.